

El monument a la Batalla de l'Ebre

L'escrit de l'amic Sorribes *Una consulta que no ha resolt el problema* (SETMANARI L'EBRE 3-6-16) em dona peu a tornar sobre el monument.

Per començar, "el general Franco" no és una expressió neutra ni edulcora la figura del dictador. Recordo una ocasió en què tocava anomenar Franco en públic. Jo era encara estudiant a la UB i no vaig trobar altra forma de fer-ho que dir "el general Franco". Algú va fer mala cara i jo em vaig donar compte de que era així com el nomenaven a Radio Espanya Independiente, la de l'exili. Acabava de denunciar-me a mi mateix com a oient habitual de la "ràdio roja". No faig cap rectificació a Sorribes, només vull evidenciar que, la major part de les vegades, la interpretació dels fets dels que visqueren els vells temps és una qüestió d'edat. Els més joves no han viscut algunes coses que nosaltres sí que vam viure.

Ara sembla haver-se descobert que

Tortosa és una ciutat conservadora que va nomenar Franco "alcalde honorario perpetuo". L'any 1964 vaig tindre l'encàrrec de confeir el programa de festes de la Cinta. Era l'any dels "25 años de paz". Un full de paper setinat amb cinc fotografies davant de tot va ser l'única menció de l'aniversari, amb els "25 años de paz" subratllat i els peus fotogràfics. Una fotografia era sobre l'entrega del "monumento a la Batalla del Ebro" (així el van anomenar els responsables i així ho ha dit tothom durant més de mig segle). I em sembla que és una manera "neutra", sobretot comptant que els peus amb les fotografies se'ns donaven fets. Una altra fotografia és l'entrega a Franco dels volum amb les actes dels 179 municipis de la província que van acordar fer-lo alcalde honorífic i perpetu. Segur que van fer el mateix tots els municipis d'Espanya, seguint les ordres de qui havia tingut tan original acudit,

però ara som a Tortosa els únics conservadors descoberts quan és tan fàcil trobar les notes entre l'abril i l'agost del 1964. Però en tota la resta del programa, cap referència a la Batalla (l'única que hi trobo és la de confeti) ni als 25 anys de pau.

Obre el programa, com sempre, el ban de l'alcalde i la meua justificació, que van escrits en castellà sense cap referència a cap commemoració més que la llengua, donat que el català només es podia emprar per escriure en vers (?). També el programa oficial de les festes era en castellà, evidentment, en prosa. Tota la resta "literària" eren jotes tortosines (del *Folklore tortosí*, de Moreira). I aquí sí que no miraven els versos. També els títols anaven en català.

El disseny del conjunt i l'elecció dels diferents papers i colors fou de J. A. Blanch i Frederic Mauri, que també és l'autor de les il·lustracions de les

jotes tortosines, acceptant el meu encàrrec.

És evident que el monument de l'escultor Saumells, acadèmic per Tarra-gona de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi de Barcelona era, senzillament, mortuori, amb la creu sense el Crist mirant al lloc de la batalla i la simple i prou abstracta forma prismàtica. Els afegits, alguns encara visibles, són això: afegitons, tal com algú ha fet notar, tan evidents com no adients, amb ferro i retallats (excepte la figura superior) que no fan per a un escultor (obligat a callar, com els alcaldes de la província).

No sembla, per tant, lògic destruir com sempre el que havien construït els enemics. L'Islam va conservar Santa Sofia de Constantinoble (avui, Istanbul) que Justinia va construir al segle VI tot aixecant sobre una planta rectangular una cúpula (damunt d'un cercle de finestres) i utilitzant per pri-

Jesús Massip
Escriptor

mera vegada el tobot foradat per fer-la més lleugera i flexible. El que no deixava bé la mesquita en què va convertir-se eren els magnífics mosaics bizantins, amb tanta iconografia cristiana i simplement els van emblanquinar. Avui, Istanbul pot presumir dels millors mosaics del segle VI no fent res més que llevar la calç que els tapava i convertir Santa Sofia en museu.

Amb aquest criteri, a Tortosa podríem ensenyar encara el que quedés del temple romà i de la posterior mesquita, les restes dels quals apareixen en fer obres a la seu catedralícia, sota els seus fonaments, com explica Despuig en els seus *Col·loquis*, contemporanis d'aquelles obres.